
Białystok, 2 września 2024 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pana mgr. Adama Kuź pt. "*Soft power* w stosunkach międzynarodowych – studium przypadku polityki zagranicznej Chin wobec państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2012-2022", Bydgoszcz 2024, ss. 391.

Na podstawie Uchwały Rady Dziedziny Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 02.07.2024 r. przedstawiam recenzję dysertacji doktorskiej Pana mgr. Adama Kuź pt. "*Soft power* w stosunkach międzynarodowych – studium przypadku polityki zagranicznej Chin wobec państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2012-2022", napisanej pod kierunkiem dr. hab. Łukasza Jureńczyka, prof. UKW.

Recenzja rozprawy doktorskiej, sporządzona zgodnie z art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, obejmuje ocenę wraz z uzasadnieniem, czy praca prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie, czy wykazuje jego umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, oraz czy stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

1. Ocena wyboru tematu pracy

Rozprawa doktorska Pana mgr. Adama Kuź jest pracą nie tylko interesującą, ale również systematyzującą wiedzę w zakresie zastosowania *soft power* w polityce zagranicznej Chin wobec państw Grupy Wyszehradzkiej. Choć problematyka ta była wcześniej podejmowana w pewnym zakresie przez autorów zarówno zagranicznych, jak

i polskich¹, to dotychczasowe prace uwzględniały w dużej mierze inne ograniczniki czasowe, przedmiotowe, źródłowe, metodologiczne. Wybór tematu jest naukowo uzasadniony i istotny z kilku powodów.

Po pierwsze, rozwinięcie koncepcji *soft power* – chociaż pojęcie to, wprowadzone do dyskursu naukowego przez Josepha Nye'a, jest szeroko analizowane, to jego zastosowanie w kontekście chińskiej polityki zagranicznej w Europie Środkowo-Wschodniej pozostaje stosunkowo nowym i mniej zbadanym obszarem. Recenzowana praca może zatem przyczynić się do pogłębienia teoretycznego rozumienia *soft power*, oferując nowe perspektywy na temat jej zastosowania i skuteczności w różnych kontekstach kulturowych i politycznych. Może również dostarczyć cennych wniosków dotyczących różnic w zastosowaniu *soft power* przez Chiny w porównaniu do innych państw.

Po drugie, wzrost znaczenia Chin i ewolucja ich polityki zagranicznej – w XXI wieku Chiny stały się jedną z najważniejszych potęg gospodarczych i politycznych na świecie. W ostatniej dekadzie mocarstwo to zmieniało swoje podejście do *soft power*, co jest widoczne w działaniach władz Pekinu w Europie Środkowo-Wschodniej. Badanie tych zmian może pomóc w zrozumieniu, jak Chiny dostosowują swoje strategie do zmieniających się warunków międzynarodowych.

Po trzecie, specyfika regionu – w ostatnich latach Chiny intensyfikują swoje działania na arenie międzynarodowej, a ich wpływ w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym w krajach V4, staje się coraz bardziej widoczny. Analiza tego wpływu jest kluczowa dla zrozumienia szerszych trendów politycznych i ekonomicznych w perspektywie regionalnej oraz globalnej. Państwa Grupy Wyszehradzkiej mają strategiczne znaczenie w Europie Środkowej, a ich relacje z Chinami mogą wpływać na szersze relacje UE-Chiny. Analiza *soft power* w kontekście V4 pozwala na

---

¹ Np. A. Bachulska, *Chińska miękka siła w Grupie Wyszehradzkiej. Polska a pozostałe państwa formatu*, Warszawa 2020; czy w szerszym kontekście: T. Dams, X. Martin, V. Kranenburg (eds.), *China's Soft Power in Europe Falling on Hard Times*, A report by the European Think-tank Network on China (ETNC), April 2021; B. Dziewiałtowski-Gintowt, *One Belt, One Road Between Three Seas: China's Soft-power Policy Towards 'New' EU Members*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2019, nr 17, z. 3, s. 93-114; P. Afonso B. Duarte, L. C. Ferreira-Pereira, *The Soft Power of China and the European Union in the context of the Belt and Road Initiative and Global Strategy*, „Journal of Contemporary European Studies” 2022, Vol. 30, No. 4, pp. 593-607; I. d'Hooghe, *The Limits Of China's Soft Power In Europe: Beijing's Public Diplomacy Puzzle*, in: S. J. Lee, J. Melissen, (eds.), *Public Diplomacy and Soft Power in East Asia*, New York 2011; G. Pleschová, *China's Engagement in Central and Eastern Europe: Regional Diplomacy in Pursuit of China's Interests*, "International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs" 2015, Vol. 24, No. 3, 2015, pp. 15–26; Idem, *China in Central Europe. Seeking Allies, Creating Tensions*, Cheltenham 2022.

zrozumienie, jak Chiny budują swoje wpływy w regionie, co ma istotne implikacje dla polityki międzynarodowej i regionalnej.

Po czwarte, aktualność tematu – w zaproponowanych przez Autora ramach czasowych (2012-2022) można zaobserwować z jednej strony intensyfikację relacji Chin z państwami Grupy Wyszehradzkiej, a z drugiej nowe wyzwania, takie jak np. pandemia COVID-19 czy wojna w Ukrainie, które wpływają na dynamikę tych relacji.

Wybór tematu uważam więc za trafny i potrzebny, a przedkładana rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego zakreślonego w tytule.

2. Metodologia rozprawy

We *Wstępie* jasno określono cel badawczy, którym jest „zrozumienie i wyjaśnianie motywów, celów, założeń i specyfiki wykorzystywania *soft power* przez Chiny w polityce zagranicznej wobec państw Grupy Wyszehradzkiej tj. Polski, Węgier, Czech i Słowacji w latach 2012–2022”. Przy czym po lekturze pracy można wywnioskować, że Autor obok w/w elementów podjął się również w pewnym stopniu zbadania skuteczności chińskiego *soft power* w tych państwach, na co wskazuje również H (4), na s. 15. Z kolei sformułowany na tej samej stronie pracy główny problem badawczy w postaci pytania: Jakie są cele i instrumenty oraz osiągnięcia chińskiego *soft power* w państwach Grupy Wyszehradzkiej? – wskazuje, że elementem analizy będą „osiągnięcia”. A na stronie 113 (podrozdział 4.4.2.) Autor podejmuje się analizy efektywności „formatu 16+1 (17+1) jako chińskiego instrumentu *soft power*”. Wymaga to wyjaśnienia we *Wstępie*, jaki konkretnie przyjęto klucz do analizy i powinno to też znaleźć swoje odbicie zarówno w spisie treści, jak i strukturze pracy. Co więcej, podczas analizy skuteczności czy efektywności *soft power* należy sprecyzować w jaki sposób będzie to zmierzone?

Wyboru tematu dokonano na podstawie trzech kluczowych przesłanek: rosnącej roli Chin w międzynarodowym układzie sił; dostrzeżenia luki badawczej w literaturze oraz potencjalnego wkładu badań w zrozumienie chińskiej *soft power*. To świadczy o dobrze przemyślanym i uzasadnionym wyborze tematu, który ma zarówno znaczenie naukowe, jak i praktyczne, ponieważ może przyczynić się do lepszego zrozumienia chińskiej strategii w regionie oraz jej wpływu na politykę międzynarodową. Jednak nie wystarczy wskazanie, że istnieje luka w literaturze przedmiotu, co świadczyłoby o oryginalności i potrzebie podjęcia tego tematu.

Poprzez przegląd istniejącej literatury na ten temat należy również wskazać czym niniejsza praca różni się od dotychczasowych publikacji? Co zostało zbadane do tej pory? Tego przeglądu istniejącej literatury, analizy dotychczasowego stanu badań brakuje we *Wstępie* i warto to uzupełnić przed wydaniem pracy, do czego zachęcam Doktoranta.

Pan mgr Adam Kuź precyzyjnie określa w swojej rozprawie granice pola badawczego według kryteriów rzeczowych, temporalnych i przestrzennych. Uzasadnił wybór ram czasowych (2012-2022) oraz obszaru badań (państwa Grupy Wyszehradzkiej), a także przyjętą w pracy interpretację pojęcia *soft power*. Przy czym Autor elastycznie traktuje kryterium temporalne, co z jednej strony pozwala na uwzględnienie ciągłości procesów historycznych i ich genezy, a z drugiej na głębsze zrozumienie specyfiki chińskiej polityki zagranicznej. Główna hipoteza badawcza, zakładająca, że celem chińskiego *soft power* wobec państw Grupy Wyszehradzkiej jest pozyskanie partnerów do realizacji globalnego projektu "Pasa i Szlaku", jest dobrze uzasadniona. Sformułowano również cztery hipotezy szczegółowe: H (1) Chiński *soft power* funkcjonujący w paradygmacie realistycznym ma znacznie szerszy zakres od swojego amerykańskiego odpowiednika funkcjonującego w paradygmacie idealistycznym, gdyż obok oddziaływania kulturowego i dyplomatycznego obejmuje również wykorzystywanie w celu wywierania wpływu siły politycznej i ekonomicznej. H (2) Ze względu na położenie geograficzne państwa Grupy Wyszehradzkiej mają kluczowe znaczenie w budowie połączeń Nowego Jedwabnego Szlaku do Europy Zachodniej. Istotny jest również ich wzrastający potencjał gospodarczy. H (3) Głównym decydentem odpowiedzialnym za formułowanie chińskiego *soft power* jest czwarta osoba w państwie, Wang Huning, którego koncepcje wprowadzane są w życie przede wszystkim za pośrednictwem nieformalnych struktur poziomych, Małych Grup Wiodących łączących oficjalne instytucje na różnych szczeblach władzy. H (4) Instrumenty chińskiego *soft power* skuteczne w uzyskiwaniu wpływów w państwach Grupy Wyszehradzkiej w latach 2012–2022 to dyplomacja gospodarcza oraz wymiana naukowa i edukacyjna. Każda z hipotez szczegółowych jest jasno sformułowana i odnosi się do konkretnego aspektu badania, co pozwala na ich weryfikację. Analiza roli Wang Huninga jako kluczowego decydenta oraz porównanie chińskiego i amerykańskiego modelu *soft power* wnosi nowe perspektywy do istniejącej literatury przedmiotu. Sformułowane pytania szczegółowe są prawidłowe

i stanowią solidną podstawę do przeprowadzenia badań. Ich jasność i związek z celem pracy wskazują na dobrze przemyślaną konstrukcję badania.

Autor deklaruje zastosowanie paradygmatu pluralizmu metodologicznego, odwołując się do metod i teorii pochodzących z różnych dziedzin. Wśród zastosowanych metod wymienia m.in.: metodę porównawczą, leksykalną, statystyczną, analizy systemowej, instytucjonalno-prawną. Zastosowanie kilku metod przy tak skonstruowanym temacie było bez wątpienia słuszne, ponieważ pozwoliło na właściwe przeprowadzenie procesu badawczego. Przy czym ze szczególną ostrożnością należy podchodzić do badania ilościowego tekstów poprzez określenie ilości występowania w nich kluczowych słów i fraz, które skupia się na powierzchniowej warstwie tekstu, co może nie oddawać pełnego znaczenia i złożoności komunikatu. Może to prowadzić do nadinterpretacji wyników, jeśli nie zostaną one odpowiednio zinterpretowane w kontekście całości tekstu, a nawet szerzej w kontekście faktycznie realizowanej polityki. Skuteczność tej metody zależy od opracowania jasnych i jednoznacznych kategorii analizy, co może być wyzwaniem, zwłaszcza w przypadku złożonych lub wieloznacznych tekstów. We *Wstępie* warto wyjaśnić w jaki sposób ta metoda została zastosowana w procesie badawczym.

Rozprawa została podzielona na cztery rozdziały, które odpowiadają na szczegółowe pytania badawcze i umożliwiają weryfikację hipotez. Pierwszy rozdział poświęcony jest analizie różnic między amerykańskim a chińskim modelem *soft power*, co stanowi solidną podstawę teoretyczną dla dalszych badań. Kolejne rozdziały koncentrują się na znaczeniu państw Grupy Wyszehradzkiej dla Chin, instytucjach i decydentach chińskiego *soft power* oraz praktycznych instrumentach stosowanych w regionie. Tekst właściwy rozprawy zamyka *Zakończenie*, zawierające wnioski z całości badań. Takie ustawienie tematu pozwoliło na zaprezentowanie badanego zagadnienia w sposób całościowy i logiczny. Podstawa źródłowa rozprawy jest obszerna i różnorodna. Autor korzysta z różnych źródeł, zarówno pierwotnych (dokumenty, oficjalne komunikaty, wypowiedzi oficjeli, dane statystyczne), jak i wtórnych (prace naukowe, raporty organizacji rządowych i pozarządowych). Bibliografia obejmuje publikacje dotyczące zarówno teorii stosunków międzynarodowych (np. prace Josepha Nye'a, Johna Mearsheimera), jak i chińskiej polityki zagranicznej oraz *soft power* (np. prace Jean-Pierre'a Cabestana, Trine Flockhart). Zapewnia to kompleksowe podejście do badanego zagadnienia. Wykaz

wykorzystanych w rozprawie źródeł został zamieszczony w formie bibliografii na końcu pracy. Podział na kilka kategorii: 1) oficjalne dokumenty, 2) oficjalne materiały; 3) monografie i publikacje zwarte; 4) artykuły naukowe; 5) raporty i analizy, 6) artykuły eksperckie, prasowe i publicystyczne, jest jak najbardziej słuszny gdyż czyni bibliografię przejrzystą. W rozprawie został zamieszczony ponadto spis tabel i schematów, ze wskazaniem ich występowania w poszczególnych rozdziałach, co ułatwia czytelnikowi lekturę. Zamieszczono również indeks nazwisk i wykaz skrótów. Język rozprawy jest jej bardzo mocnym elementem. Praca napisana jest bardzo dobrą polszczyzną, bez zbędnych ozdobników, jest zrozumiała i czyta się ją bardzo dobrze. Sporadycznie zdarzają się tzw. literówki lub błędy interpunkcyjne. Pod względem formalno-warsztatowym rozprawa jest na bardzo wysokim poziomie. Cechuje ją niezwykle staranne wykonanie. Wyjątek stanowią przypisy, które mają zapis stosowany w bibliografiach. Dodatkowo w wielu miejscach brakuje podania stron monografii, na które Autor pracy się powołuje (np. przypis 12,13,14,17,18), w tym przy cytowanych fragmentach (np. przypis 236, 237), a przy linkach internetowych powinna być umieszczona data pobrania/dostępu. Te drobne niedociągnięcia w przypisach nie pomniejszają jednak pozytywnej oceny pracy pod względem formalno-warsztatowym.

Reasumując metodologia rozprawy Pana mgr. Adama Kuź jest dobrze przemyślana i odpowiednio dobrana do badanego problemu. Autor wykazał się znajomością różnorodnych metod badawczych i umiejętnością ich zastosowania. Charakter wybranej problematyki i przyjętych założeń badawczych wskazują na to, że praca mieści się na pograniczu badań politologicznych i stosunków międzynarodowych. Potencjalnym obszarem do poprawy, obok wyżej wymienionych uwag, mogłoby być bardziej szczegółowe omówienie we *Wstępie* ograniczeń wybranych metod badawczych.

3. Treść pracy

Pod względem faktograficznym recenzowana rozprawa jest bardzo bogata. Autor w sposób uporządkowany i systematyzujący opisał wiele faktów z zakresu polityki zagranicznej Chin, skupiając się na elementach istotnych z punktu widzenia wybranego studium przypadku. W tej części recenzji analizie zostaną poddane główne ustalenia zawarte w tej pracy. Rozdział pierwszy zawiera szczegółowe omówienie różnych definicji

potęgi, w tym koncepcji Roberta Dahla, Maxa Webera oraz Michaela Barnetta i Raymonda Duvalla. Następnie Pan mgr Adam Kuź przedstawia koncepcje potęgi w różnych nurtach realizmu, w ujęciu klasycznym sięgając do prac Edwarda Carra i Hansa Morgenthaua oraz strukturalnym, przedstawiając główne założenia poczynione przez Kennetha Waltza i Johna Mearsheimera. Takie podejście pozwala na zrozumienie, jak różne teorie definiują i interpretują pojęcie potęgi. Następnie szczegółowo omówiono koncepcję *soft power* w ujęciu Josepha Nye'a, co jest niezbędne dla zrozumienia, jak ta koncepcja jest stosowana i modyfikowana przez inne kraje, w tym Chiny. Jak słusznie w pracy podkreślono (s. 34) koncepcja *soft power* jest trudnym pojęciem do analizy, głównie ze względu na niejasne granice i wiele znaczeń. Finalnie następuje wprowadzenie chińskiego modelu *soft power*. Autor analizuje założenia chińskiego modelu *soft power* według Yan Xuetonga, co pozwala na zrozumienie jak Chiny adaptują i modyfikują koncepcję *soft power* do swoich potrzeb i celów. Rozważania na tym etapie kończy analiza porównawcza koncepcji Josepha Nye i chińskiego modelu *soft power*. To zestawienie jest kluczowe dla zrozumienia różnic w podejściu obu mocarstw do wykorzystania *soft power*. Warto rozważyć rozszerzenie sekcji krytycznej o analizę potencjalnych słabości chińskiego modelu *soft power* w porównaniu do amerykańskiego. Generalnie rzecz ujmując rozdział ten jest dobrze skonstruowany i dostarcza solidnej podstawy teoretycznej dla dalszej analizy chińskiej *soft power*. Przy czym biorąc pod uwagę tytuł pracy, który w pierwszym członie ma zaakcentowany aspekt „*soft power* w stosunkach międzynarodowych”, warto byłoby dodać krytyczną analizę ograniczeń koncepcji *soft power*, zarówno w ujęciu amerykańskim, jak i chińskim, co mogłoby pomóc w identyfikacji potencjalnych obszarów do dalszych badań.

Rozdział drugi rozprawy koncentruje się na znaczeniu państw Grupy Wyszehradzkiej dla chińskiej polityki zagranicznej. Swoje rozważania Autor rozpoczął od analizy geopolitycznej i gospodarczej specyfiki regionu Europy Środkowo-Wschodniej, z naciskiem na państwa V4. Omówiono powstanie i rozwój Grupy Wyszehradzkiej, wstąpienie do NATO i Unii Europejskiej, a także współpracę w ramach Inicjatywy Środkowoeuropejskiej i Trójmorza. W rozdziale tym Autor opisuje również koncepcję „wielu porządków” Trine Flockhart, analizując relacje między porządkiem „Pasa i Szlaku” a innymi porządkami międzynarodowymi. Ostatni podrozdział odnosi się bezpośrednio do celu pracy i skupia się na omówieniu motywów i celów chińskiej polityki wobec państw V4, w tym znaczeniu Inicjatywy „Pasa i Szlaku”, co jest kluczowe dla zrozumienia

chińskich działań w regionie. Przedstawiono także zarys stosunków ChRL z państwami Europy Środkowo-Wschodniej od 1949 roku. Rozdział podkreśla strategiczne położenie geograficzne i potencjał gospodarczy regionu, co jest istotne dla chińskich planów ekspansji. Biorąc pod uwagę, że rozdział drugi jest bardzo rozbudowany to warto przemyśleć, które wątki stanowią ważne elementy, a które mają raczej charakter poboczny, mniej istotny dla podjętego tematu. W tym kontekście zastanawiające jest np. wprowadzenie podrozdziału 2.1 dotyczącego uwarunkowań polityki zagranicznej państw Grupy Wyszehradzkiej, czy też kolejnego w którym przedstawiono w punktach politykę zagraniczną Polski, Węgier, Czech i Słowacji, a także podrozdziały opisujące współpracę V4 z UE, czy politykę USA wobec tych państw. Tym bardziej, że niektóre z tych podrozdziałów (np. 2.1 czy 2.2) obejmują ok pół strony i mają charakter raczej wprowadzenia niż dogłębnej analizy. Biorąc pod uwagę to, że problem badawczy rozprawy skupia się na polityce zagranicznej Chin, to punkt ciężkości powinien skupiać się na tym, bez potrzeby wprowadzania pobocznych wątków. Tym bardziej, że w pracy Autor nie podejmuje się analizy uwarunkowań polityki zagranicznej Chin, co miałyby większe uzasadnienie z punktu widzenia podjętego tematu niż poboczne wątki wymienione powyżej.

Rozdział trzeci skupia się na strukturze organizacyjnej i specyfice działania chińskich instytucji odpowiedzialnych za formułowanie i wdrażanie *soft power*. Autor podzielił treść na 7 podrozdziałów, które logicznie prowadzą od ogólnego opisu systemu władzy w Chinach do szczegółowej analizy konkretnych instytucji i projektów związanych z *soft power*. Taka struktura pozwala na systematyczne zgłębienie tematu. Analiza obejmuje zarówno formalne, jak i nieformalne struktury władzy w Chinach, co jest kluczowe dla zrozumienia procesu decyzyjnego w zakresie *soft power*. Szczególnie interesująca jest analiza roli Wang Huninga i Małych Wiodących Grup, co pozwala na głębsze zrozumienie w jaki sposób podejmowane są decyzje z zakresu chińskiej polityki zagranicznej. Niektóre podrozdziały, jak np. szczegółowy opis historii Zjednoczonego Frontu, mogą być zbyt obszerne w kontekście głównego problemu badawczego. Warto rozważyć skondensowanie niektórych części pracy dla zwiększenia klarowności wyводу.

Treść ostatniego rozdziału podzielono na podrozdziały dotyczące każdego z państw Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Czechy, Słowacja, Węgry), co pozwala na dogłębną analizę specyfiki chińskiego *soft power* w każdym z tych krajów. Taka struktura umożliwia na identyfikację różnic i podobieństw w podejściu Chin do każdego z tych

państw. Autor dokładnie omawia chińską dyplomację gospodarczą, wskazując na jej rolę w budowaniu relacji z państwami V4. Przedstawia, w jaki sposób Chiny dostosowują swoje inwestycje do lokalnych priorytetów w ramach Inicjatywy „Pasa i Szlaku”. Analizuje również chińską politykę naukową i edukacyjną, w tym współpracę z instytucjami naukowymi i działalność Instytutów Konfucjusza, co pokazuje jak Chiny budują swoje wpływy kulturowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Pokazano też historyczne tło relacji Chin z każdym z państw V4. Następnie przedstawiano analizę porównawczą chińskiej retoryki i działań wobec państw V4, co pozwala na zrozumienie jak Chiny konstruują swoje przekazy i jak są one odbierane w regionie. Ostatni podrozdział, zawierający analizę porównawczą chińskiego *soft power* wobec państw Grupy Wyszehradzkiej, jest szczególnie wartościowy i interesujący. Pozwala on na syntezę wcześniejszych analiz i wyciągnięcie ogólnych wniosków. Warto podkreślić, że wnioski końcowe Autora opierają się nie tylko na zestawieniach ilościowych (w tym występowaniu poszczególnych fraz w dokumentach oficjalnych czy liczbie wizyt przywódców ChRL w Polsce, Czechach, Słowacji, na Węgrzech), ale również analizie jakościowej. Tym samym Autor nie tylko stara się odpowiedzieć na pytania – kto? ile? jak często? Ale również jak? I dlaczego? Przykładem jest chociażby fragment na s. 333: „Ten ewidentny spadek poziomu korzystnych i równoczesny wzrost negatywnych opinii odnotowany przez PEW także w innych państwach na świecie jest z jednej strony wynikiem trendu globalnego, a z drugiej czynników wewnętrznych. Pogorszenie się opinii Chin na świecie wynika głównie z trzech czynników: bardziej asertywnej a w niektórych przypadkach agresywnej polityki międzynarodowej Chin po konsolidacji władzy przez Xi Jinpinga; epidemii Covid-19 i związanych z nią oskarżeń o wyhodowanie zmutowanego wirusa grypy w laboratorium w Wuhan; informacji o łamaniu praw człowieka w Tybecie i Sinkiangu”. Szkoda, że Autor przy tak dobranych ramach czasowych pracy nie podjął się głębszej analizy wpływu epidemii Covid-19 na zastosowanie chińskiego *soft power* w regionie Europy Środkowo-Wschodniej (powstało nawet zagadnienie określane jako „dyplomacja maseczkowa”).

Podsumowując, rozdział czwarty jest dobrze ustrukturyzowany i adekwatny do podjętego problemu badawczego. Jego szczegółowość i systematyczne podejście do analizy każdego z państw V4 pozwalają na zrozumienie specyfiki chińskiego *soft power* w regionie. Niemniej Autor mógłby pokusić się o bardziej krytyczną analizę skuteczności chińskiego *soft power* w poszczególnych państwach V4, uwzględniając potencjalne ograniczenia i wyzwania.

Rozprawę zamyka *Zakończenie*, w którym znalazły się wnioski z przeprowadzonych badań. Pan mgr Adam Kuź stwierdza, że wszystkie postawione we *Wstępie* hipotezy zostały zweryfikowane pozytywnie. Słusznie zauważa również, że „określenie efektów działania *soft power* jest niezwykle utrudnione a niekiedy wręcz niemożliwe, ponieważ nie zachodzi tutaj bezpośrednia zależność pomiędzy użytymi środkami a uzyskanymi efektami, które są widoczne dopiero z dłuższej perspektywy czasowej”. Swoje rozważania zamyka przedstawiając czynniki, które w jego opinii, wpłynęły na efekty oddziaływania chińskiego *soft power* na państwa Grupy Wyszehradzkiej, podając również przykłady skuteczności tego modelu, do których zaliczył: „przekraczające poziom 50% poparcie opinii publicznej dla ewentualnej współpracy gospodarczej z Chinami; pozytywne nastawienie części elit politycznych i gospodarczych do współpracy gospodarczej z Chinami zwłaszcza w Czechach i na Słowacji; ponowne ożywienie kontaktów dyplomatycznych, gospodarczych i handlowych pomiędzy państwami Grupy Wyszehradzkiej i Chinami w latach 2021–2022 mogące stanowić dobry prognostyk na przyszłość”.

4. Wniosek końcowy

Generalnie bardzo pozytywnie oceniam rozprawę doktorską Pana mgr. Adama Kuź. Jego praca umiejętnie łączy przyjęte ramy metodologiczne i teoretyczne z wnikliwą analizą obszernego materiału źródłowego oraz stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego zagadnienia naukowego określonego w tytule. Autor wykazał się w przedłożonym tekście ogólną wiedzą teoretyczną z zakresu nauk o polityce i administracji oraz ze stosunków międzynarodowych. Wykazał się również umiejętnością samodzielnego i efektywnego prowadzenia badań. Tym samym należy skonstatować, że recenzowana rozprawa spełnia ustawowe wymagania stawiane pracom doktorskim. W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Pana mgr. Adama Kuź do dalszych etapów w procedurze doktorskiej.

Dr hab. Ewelina Waśko-Owsiejczuk